

Op weekend met mensen uit de kansarmoede (Vlaams-Brabant)

‘HET HEEFT VEEL WERK EN VEEL MOEITE GEKOST, MAAR HET WATER TUSSEN DE CGG EN DE VERENIGINGEN WAAR MENSEN IN KANSARMOEDE HET WOORD NEMEN, IS DUIDELIJK VEEL MINDER DIEP GEWORDEN.’

In 2013 en 2014 ging Gert Vits, psychotherapeut bij het CGG Vlaams-Brabant-Oost, er drie keer een zaterdag op uit met gezinnen met een kansarmoedeproblematiek. Een mooi voorbeeld van een doelgroepgerichte aanpak.

Noden in het weekend

Twee vaststellingen lagen ten grondslag aan de opstart van het project ‘Goed Weekend’. Gert Vits: ‘Enerzijds worden mensen in armoede moeilijk bereikt via het klassieke aanbod van consultaties op afspraak. Mensen uit deze doelgroep hebben zeker sociale en geestelijke noden, maar allerlei factoren doorkruisen hun plannen om op afspraak te komen in het CGG. Outreachend werken kan dan helpen. Anderzijds is het zo dat voorzieningen die met mensen met armoede-ervaringen werken vaststellen dat er juist in het weekend bij deze doelgroep grote noden zijn aan professionele hulp. De reguliere hulpverlening is op dat moment niet bereikbaar (met uitzondering van de crisisdiensten). De kinderen zijn thuis en dat brengt heel wat dynamieken teweeg tussen ouders en kind. Door een beperkt of geen budget is er doorgaans geen mogelijkheid om samen als gezin activiteiten te ondernemen.’

Hieruit ontstond het idee om ook in het weekend geestelijke gezondheidszorg aan te bieden en tegelijk aan de praktische noden van de mensen tegemoet te komen. ‘Het mocht geen pretpark worden, we wilden een mentaal kader scheppen met ruimte voor geestelijke gezondheidszorg’, zegt Gert Vits.

Inwerken

De eerste uitdaging bestond erin om mensen die vaak niet opdagen voor afspraken, toch te bereiken en ze mee op daguitstap te krijgen. Vits slaagde daar in door mensen te benaderen via de bestaande structuren zoals sociale restaurants, de sociale kruidenier en de ouder-kindwerking.

‘Ik werkte me in, was aanwezig en aanspreekbaar en was hierbij niet zozeer gericht op een eerstelijnszorg maar juist op contactopbouw met het oog op interventies die normaal eerder plaatsvinden in een ggz-context. Contact met mensen uit de doelgroep en de professionals in de vereniging tijdens de dagelijkse werking, is dé basis om mensen te bereiken.’

Scharniermoment

De weekenddag op zich is een belangrijk scharniermoment, maar zowel het uitkijken naar dat weekend als er op voorhand over praten, het afwegen of men al dan niet zal deelnemen, praktische noden (gepaste kledij, juist inpakken...) en het terugblikken zijn belangrijk als aangrijpingspunt om te kunnen focussen op psychodynamieken.

Laagdrempelig

Mensen worden niet op voorhand op geestelijke gezondheidsproblemen geselecteerd. ‘Dat kan niet wegens de regelgeving rond het opmaken van een medisch dossier en het strookt niet met onze aanwezigheid tijdens de dagelijkse werking in verenigingen waar armen het woord nemen. Sowieso gaan we ervan uit dat de psychodynamiek tussen ouders en kinderen heel wat vragen oproept, ook bij deze doelgroep.’

Mooie dynamiek

Voor Gert Vits bestaat zo'n weekend uit aanspreekbaar zijn, observeren en interventies doen. 'Sommige dingen kunnen later ter sprake komen, andere kunnen direct aan bod komen. Er ontstaat vaak een mooie dynamiek, soms zelfs zonder woorden. Een heel mooi moment vond ik toen een vrouw met een achtergrond van migratiearmoede onverwacht een ritme begon te spelen op de trommels die ik had meegebracht. Ze vertelde dat ze al tien jaar niet meer had gespeeld. Op die manier boorde ze een kracht in zichzelf aan en besliste ze om de psychische kwesties aan te pakken die haar in de weg lagen. Ze zette een stap die je niet in een normale consultatiesetting zou zetten.'

Pluspunten

Het project Goed Weekend groeide uit tot een succes. Wat zijn de grote pluspunten en welke werkpunten blijven nog over? Gert Vits: 'Het was zo'n succes dat we beseffen dat we het aantal deelnemers enigszins zullen moeten beperken: 50 mensen per weekend is beter dan 70. We bereiken een hele groep mensen die we anders niet zouden bereiken. De manier van werken sluit bovendien goed aan bij de groep. Een moeilijkheid is dat we dit soort activiteiten niet zomaar in het elektronisch patiëntendossier kunnen registreren. De afstemming van de agenda's is evenmin simpel: je moet mensen uit de kansarmoedeverenigingen bereid vinden om in het weekend te werken en daar de middelen voor vinden. We zijn logistiek ook niet echt goed ingericht om zo'n organisatie op poten te zetten.'

Werk aan de winkel

Gert Vits vindt dat de belangrijkste doelstellingen werden bereikt, maar beseft dat er nog veel werk aan de winkel is. 'Om dit te laten groeien, te verankeren en uit te kristalliseren heb je misschien vijf jaar nodig. We beschikken alvast over de middelen om nog één weekend te organiseren, maar budgettair blijft het altijd zoeken. Anderzijds zijn we er met de weekends wel in geslaagd om een aantal mensen uit de doelgroep te bereiken met de knowhow die we hebben in de geestelijke gezondheidszorg. Enkelen stromen door en komen op consultatie, maar dat is niet het doel van het project. Zoals gezegd is het een kenmerk van deze doelgroep dat het werken met regelmatige en vaste afspraken vaak niet haalbaar is. Daarom zijn we erg blij dat we werken aan een manier om de kloof tussen de bestaande expertise vanuit het CGG te kunnen koppelen aan deze doelgroep.'

Valkuilen

'De grote valkuil in ons project is dat je, bij het inwerken in sociale restaurants en dergelijke, al te gemakkelijk dreigt ingeschakeld te worden als eerstelijnspsycholoog. Voor de verenigingen in kwestie is dat een handige manier om de wachtlijsten te omzeilen, maar dat was echt niet het doel van ons project.'

Ik noem wat wij doen 'geënte therapie': we gebruiken therapeutische technieken bij mensen die nog niet in therapie zijn, maar dat is alleen maar mogelijk omdat je met hun context verbinding legt. Die nuance is erg belangrijk.'

Voorbeeld

Is zo'n weekendwerking een na te volgen voorbeeld? 'Ja. Het heeft veel werk en veel moeite gekost, maar het water tussen de CGG en de verenigingen waar mensen in kansarmoede het woord nemen, is duidelijk veel minder diep geworden.'

➔ netwerktegenarmoede.be/documents/Gezondheid_dossier_Goed-weekend.pdf